

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

1 september 2023

št. 12/2023

UVODNIK

REPENTABOR

DOGODKI

NOČNI OBISK

MEDNARODNI PEN

PEN-KALO

VERONIKINA NAGRADA

KNJIGA

Poletje je minilo v znamenju besnenja.

Najprej je bil tu bes vojne v Ukrajini, ki se nadaljuje z vedno hujšimi posledicami za naravo in prebivalce, ne samo Ukrajince, ki dnevno izgubljajo sorodnike in prijatelje, temveč tudi za prebivalce, ki so bili odvisni od dobav ukrajinskega žita. Car ruske agresije se je odločil prekiniti sporazum o izvozu žita po Črnem morju, kar ima hude posledice na globalnem jugu.

Besnenje je zaznati tudi v afriških državah, kjer vojske odstavljajo izvoljene voditelje in prevzemajo oblast v imenu ljudstva, četudi je sama legitimnost volitev ponekod lahko vprašljiva. Vsekakor je prehod iz demokratične ureditve v diktaturo vojske korak nazaj, ki bo rodil predvsem novo in še strašnejše nasilje, posledično pa val migracij, saj si vsak človek na tem planetu želi varnosti. Čas za sočutje se spet približuje evropskim odločevalcem, da izstopijo iz okorelih okvirov in rešijo življenje.

V senci sodne obravnave potencialnega republikanskega kandidata za predsednika v ZDA, avtokrati na vseh koncih sveta, žal tudi v naši neposredni bližini, rušijo demokracijo in vladavino prava, ki edini zagotavljata mir. Novinarji in pisatelji so preganjani, zaprti, umorjeni. Svobodo govora omejujejo zakoni o žaljenju časti, kjer gre večinoma za zatiranje kritike vladajočih političnih in gospodarskih elit. Srbski pisatelj je nedavno državniško srečanje v Budimpešti imenoval sejem avtokratov; žal je njihova valuta zatiranje svobode govora in pregon kritike, s tem pa tudi manipuliranje javnega mnenja. Ko se na Balkanu tem težnjam pridruži še nacionalni ponos, je sod smodnika poln.

V to besnenje človeškega nasilja nad soljudmi je posegla tudi narava v Italiji, Avstriji in pri nas. Tretjina Slovenije se bori s posledicami poplav, jesenskih deževij pa še ni konec. Nekdanja nemška kanclerka je nekoč izrekla besedo zmoremo (wir schaffen das) in solidarnost slovenskih in tujih ljudi v zadnjih tednih dokazuje, da zmoremo veliko več, kot se zdi.

Tudi ta besnenja bomo zmogli ukrotiti, eni z lopato, drugi s peresom, saj brez kulture ni demokracije, brez literature ni življenja.

Pred nami je vileniški teden in vabljeni, da se udeležite zanimivih okroglih miz in prireditev. Jesen bo tudi v znamenju Ženskega odbora Mira, ki bo desetič odločal o nominirankah in nagrajenki. Na spletu se bo odvijal 89. kongres Mednarodnega PEN-a in predstavili vam bomo poročilo o stanju svobode govora na Zahodnem Balkanu. Raziskavo, ki se je osredotočila na Bosno in Hercegovino, Srbijo, Kosovo in Črno goro, je Mednarodni PEN naročil pri sarajevskih znanstvenikih s področja medijev. Izsledki so zaskrbljujoči, zato je še toliko bolj pomembno, da aktiviramo svoja peresa ter se borimo proti vsem besom tega sveta.

Lidija Golc: Pesniški sprehod pod Repentabrom 2023

En kraj je, kjer pozabiš ječo časa:
Repentabor je naročje Krasa.
Vinko Beličič
PZ Bližine in daljave, Trst, 1993.

14. avgusta ob 18. uri smo se dvanajstič srečali na Pesniški poti, tale zapis bo prispevek v arhivsko skrinjo ali seme za obnavljanje odnosa med naravo in poezijo. (Hvala, Marko Kravos).

Zbrali smo se pri gostilni Furlan na Poklonu pod Repentabrom. Prostora je bilo komaj dovolj za vse avtomobile, saj nas je bilo okoli sto. Pesniške postaje so tudi letos spregovorile ob doprskih kipih Srečka Kosovela, Umberta Sabe (Slika 1) in Iga Grudna, ob delih Klavdija Palčiča.

Na poti so nas z žlahtno besedo spremljali tržaški književniki Roberto Dedenaro, Marko Kravos in Vilma Purič, nastopal je najprej Andrej Rozman Roza, ki me vedno razveseli z recitiranjem, se pravi ne branjem, ampak z živim, sproščenim govorjenjem aktualnih besedil na pamet. In pri njem vedno govori tudi celo telo.

Claudia Grisanicha je suvereno in empatično interpretirala Nikla Petruška Pelicon. Laura Marchig se nas je dotaknila s pesmijo o dragem, spoštovanem, Marku Sosiču. (Letošnje kulturno, strokovno in znanstveno zborovanje, ki ga izmenično prirejajo slovenisti primorskega prostora, je bilo posvečeno Borisu Paternuju in Marku Sosiču.)

Celotna prireditev je potekala dosledno dvojezično, spremljal jo je virtuozni jazz kitarist Darko Jurković Charlie.

Vesela sem bila govora županje Tanje Kosmina, ki je opozorila na pomen druženja, tradicionalnega praznovanja ter povezovanja knjižne in narečne besede, narodov, generacij in umetniških zvrsti.

Srečanje organizirajo Skupina/Gruppo 85 iz Trsta, Društvo slovenskih pisateljev iz Ljubljane in Kulturno društvo Kraški dom, pokroviteljica pa je Občina Repentabor.

Druženje se je nadaljevalo na osmici, pod cerkvijo, ki nosi napis (na vratih, kjer prihaja v tabor pot iz Cola), v bohoričici, pravi pa takole: Leta 911 je Tabor zidan. Leta 1750 je cerkev delana, leta 1802 je turen storjen, leta 1828 so ta vrata postavljena. (Več tudi v delu Po vodi, po suhem in počez, potepanja od Barkovelj do Škednja. Str. 82–87. Avtorji: Štefan Turk, Evelina Umek, Danilo Pahor. Mladika, Trst, 2022.)

Z Ifigenijo nama je bilo žal, da sva že imeli naročen prevoz in nisva utegnili govoriti z vsemi, s katerimi sva si želeli.

A v dneh po srečanju me je v poštnem predalu čakalo več pisem kakor običajno. Majda Artač Sturman (na Sprehodu s poezijo pod Repentabrom je, sočasno z Ugom Pierrijem in Venom Tauferjem, nastopila leta 2017) na primer piše: »Dogodek je poseben, odmeven tudi med Italijani; meni se je celo zgodilo, da me je nekaj dni po nastopu na Opčinah nagovorila italijansko govoreča ženska, ki je nisem poznala, ona pa mene je, ker se je udeležila Pesniške poti, in mi čestitala.«

Hvala vsem, objem, se vidimo drugo leto.

Marko Kravos

Vilma Purič, Roberto Dedenaro

VABILO

Vabimo vas na kratko slovesnost
v spomin na obletnico smrti pisateljice
in prve predsednice PEN-a Mire Mihelič,
ki bo v sredo, 6. septembra 2023, ob 15.30
pred njenim spomenikom na vrtu pisateljske vile
na Tomšičevi 12 v Ljubljani.

Venček v njen spomin bo položil dr. Edvard Kovač.
O njej bodo spregovorili člani njene družine
in Slovenskega PEN-a.

V duhu njenih besed,
ustvarjamo svet brez sovraštva.

Tanja Tuma, predsednica Slovenskega PEN-a

Prejemnik nagrade vilenica 2023 in slovenska avtorica v središču 2023

38. Mednarodni literarni festival Vilenica bo pod geslom »**Raznoliki obraz Evrope**« potekal **od 4. do 9. septembra** z dogodki v Hrastniku, Kopru, Ljubljani, Sežani, Štanjelu, Lokvi in Trstu. Letošnji koncept bo tematizirala okrogla miza Srednjeevropske pobude, ki bo potekala v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Osrednje ime festivala in prejemnik nagrade vilenica 2023 je madžarski pisatelj iz Vojvodine Ottó Tolnai, slovenska avtorica v središču pa pesnica Barbara Korun.

Poleg dveh osrednjih avtorjev letošnja Vilenica vabi v goste še druge, generacijsko raznolike in avtorsko izrazite mednarodne in domače literarne ustvarjalce in ustvarjalke: to so **Jake Buttigieg (Malta), Marij Čuk (Italija/Slovenija), Gašper Kralj (Slovenija), Ariane Koch (Švica), Wojciech Kuczok (Poljska), Silke Scheuermann (Nemčija), Shpëtim Selmani (Kosovo), Thomas Stangl (Avstrija), Jan Škrob (Češka) in Tonia Tzirita Zaharatu (Grčija).**

38. Vilenica v središče postavlja **sodobno književnost Avstrije in Nemčije**, prinaša antologijo nemško pišočin avtoric in avtorjev ter organizira program za literarne posrednike.

V sklopu festivala bo potekal tudi **21. komparativistični kolokvij**, ki bo obravnaval povezavo med literaturo in duševnostjo.

PROGRAM

NOČNI OBISK: METKA ZUPANČIČ

Naslov njene pripovedi Tisto neustavljivo stori prav to, kar obljublja: zapelje nas v neustavljivo, hlastno branje, dokler ne obrnemo zadnje strani. In potem nas povede v premišljevanje. O razumu in srcu, o moškem in ženski, o komunikaciji in o naravi samega neustavljivega. Metka Zupančič je avtobiografsko obarvano pripoved napisala leta 1998 v Guelphu v Kanadi. Izšla pa je leta 2020 pri pariški založbi L'Harmattan. Od pomladi lahko francoski *L'envahissement* beremo tudi v slovenskem jeziku. Profesorica francoske književnosti, predavateljica na ameriških in kanadskih univerzah, avtorica številnih znanstvenih del, popotnica po duhovnih svetovih, učiteljica joge je pogosto globoko hvaležna glasu telesa, ki jo vodi in poučuje, ji omogoča vzpostavitev temeljev za razjasnitev in razvoj misli. Kod vse sta jo vodila življenje in delovanje od dni, ko je igrala flavto v pesmi Napisi padajo Tomaža Pengova. Ob diplomi iz francoščine in primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti je, preden je spakirala kovček in odšla v svet, namreč diplomirala tudi iz flavte na ljubljanski Akademiji za glasbo. Nočni pogovor bo preplet vseh njenih ljubezni in spoznanj, pospremljen z glasbo, ki se ob književnosti in jogi pretaka skozi vsa poglavja njene življenjske zgodbe-

PRISLUHNI

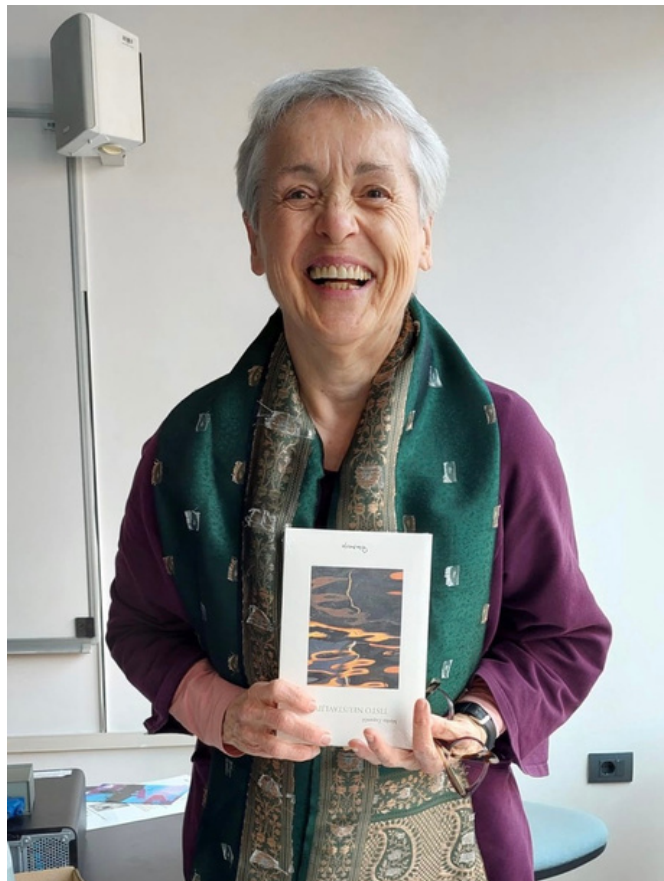

Foto: Breda Zužič-Žerjal

PEN x Pillowman Stella Assange in Burhan Sonmez

Foto: Roberk Brooks

Na spodnji povezavi najdete pogovor Stelle Assange s predsednikom Mednarodnega PEN-a Burhanom Sonmezem in novinarko/podcasterko HattieCrisell, ki je potekal 18. julija v okviru Q&A PEN x PillowmanPlay.

Celoten zvočni posnetek najdete [TU](#)

Stella Assange je v pogovoru spregovorila o trenutnem položaju svojega moža Juliana Assangea, ki je trenutno zaprt v zaporu Belmarsh in mu grozi izročitev ZDA. Julianu v primeru izročitve grozi 175 let zapora.

Nikaragva: Mednarodni PEN obsoja kazen za novinarja Victorja Ticaya

23. avgust: Ticay je bil 16. avgusta obsojen na 8 let zapora, 5 let zaradi domnevnega kaznivega dejanja izdaje in še 3 leta zaradi kibernetškega kriminala, čeprav so mednarodni organi in organizacije za človekove pravice javno obsodili njegov pripor, novinarski kolegi pa so se zavzemali za njegovo izpustitev.

Ticay je bil aretiran 6. aprila 2023 kot maščevanje za poročanje o katoliškem praznovanju 5. aprila 2023 prek enega od svojih kanalov družbenih medijev. Nikaragovska vlada je prepovedala versko izražanje v javnih prostorih in, kot je razvidno iz Ticayevega primera, je poročanje o takih dogodkih postalo izgovor za pregon neodvisnih novinarjev.

Nikaragovsko državno tožilstvo je 19. maja novinarja obtožilo domnevnih kaznivih dejanj izdaje in kibernetškega kriminala. Po razpoložljivih podatkih je bil priprt brez komunikacije in več kot 40 dni pridržan v negotovosti. Ticay je sodelavec Kanala 10 in direktor spletne strani La Portada, kjer je obsežno dokumentiral kršitve svobode izražanja in svobode tiska v Nikaragvi.

Mednarodni PEN opozarja, da Ticayu grozi izguba državljanstva zaradi ustavnih reform, ki so del strategije oblasti, da bi novinarje, zagovornike človekovih pravic in aktiviste med drugim prisilile v izgnanstvo, kot je razvidno iz deportacije 222 političnih zapornikov v ZDA februarja letos.

Poleg Ticaya so v zadnjih mesecih zaradi domnevnega širjenja lažnih novic kazensko preganjali še dva novinarja. Hazel Zamora, direktorica Doce Noticias in dopisnica za Canal 10, in William Aragón (nekdanji dopisnik za La Prensa) sta bila 3. maja aretirana in kasneje pogojno izpuščena. V začetku julija so Aragónu kljub slabšemu zdravstvenemu stanju odrekli zdravniško pomoč v javnem zdravstvenem centru in bolnišnici Juan Antonio Brenes Palacios v Somotu.

Zaradi vse večjega omejevanja svobode izražanja v Nikaragvi so bili številni novinarji in medijski delavci prisiljeni oditi v izgnanstvo, da bi zaščitili svoje fizično, poklicno in čustveno stanje. Po poročilih je bilo 3. avgusta prisilno pregnanih najmanj osem novinarjev, med njimi Marcos Medina, novinar radijskih postaj Radio Corporación in Fuentes Confiables, ki so mu skupaj z družino 24. julija po potovanju v ZDA prepovedali ponovni vstop v Nikaragvo.

Skupina strokovnjakov ZN za Nikaragvo je 31. marca objavila poročilo, v katerem je podrobno opisala resnost napadov na človekove pravice v Nikaragvi in potrdila potrebo po stalnem mednarodnem spremljanju kršitev človekovih pravic v tej državi. V poročilu so navedeni dokazi o obsežnih kršitvah nikaragovskih oblasti, vključno s poboji, zapiranjem, mučenjem, spolnim nasiljem, deportacijami in politično motiviranim preganjanjem, ki predstavljajo zločine proti človeštvu. Ugotovila je tudi, da so te zlorabe "posledica namernega rušenja demokratičnih institucij in uničevanja državljanskega prostora". Poleg tega je Medameriška komisija za človekove pravice 18. aprila, ob obletnici vladne represije nad ljudmi, ki so leta 2018 mirno prišli na ulice in protestirali proti reformam sistema socialne varnosti, pozvala k ponovni vzpostavitvi demokracije in dostopa do pravnega varstva.

Mednarodni PEN zahteva takojšnjo izpustitev Víctorja Ticaya in umik vseh obtožb proti njemu. Nikaragovske oblasti tudi pozivamo, naj začasno ustavijo nedavne ustavne reforme, povezane s kaznivim dejanjem "izdajstva", saj olajšujejo pregon novinarjev, pisateljev, kulturnih delavcev in državljanov, ki dvignejo glas in kritizirajo oblasti.

VEČ

Selma Skenderović

Odlomek iz zgodbe *Brezimni obraz* (*Zakaj molčiš, Hava?*, JSKD 2021)

Včasih opazujem svojo podobo v zrcalu neverjetno dolgo. Skušam najti tisto, česar nimam, Slovenci pa imate. Oči imam, ušesa imam, nos imam, vse imam. Zakaj se potemtakem ve, še preden odprem usta in izgovorim besedo, ki vsebuje črko l, da sem tujka? Mogoče je kriva hoja. Ja, to bo. Še teže je najti tisto stvar, po kateri vsi veste, da sem muslimanka. Možno, da so tudi za to krivi moji koraki.

»Nikoli ne bom prebrala Desetega brata!«

»Zakaj?« Njene ustnice so oblikovale nasmeh.

»Ni potrebe, da bi nepravi Slovenci prebrali prvi slovenski roman!«

»Ah, dej no! Kako veš, da ga je Jurčič napisal samo za Slovence?«

Res ne vem. In ravno ta nevednost je, že odkar pomnim, moja največja hiba. Jebemti, ne vem, kdo sem! V vaši Sloveniji sem tujka, ker doma ne govorim slovensko. Moje ime je tuje. Kamorkoli grem, ga moram ponoviti vsaj trikrat. V banki, na pošti, pri zdravniku. Ob vsaki ponovitvi je moj glas tišji in bolj sramežljiv, kakor da ne zaupa samemu sebi, da bo slišan. V svoji, tako imenovani, domovini sem tujka, ker ne vem, kdaj je kateri državni praznik. Babica mi je rekla, da me ne prepozna. Menda sem se spremenila. Z mano se več ne more pogovarjati kakor prej, ker sem divja. Zasačila me je, ko sem v njenem domu preverjala, ali je salama svinjska. Navada pač.

Foto: Matej Maček

Selma Skenderović (2001) je študentka slovenskega jezika in primerjalne književnosti, od nedavnega tudi urednica antologije sodobne slovenske kratke pripovedi mladih avtorjev in avtoric (*Polževi razmisleki*, 2023). Poezijo in prozo objavlja na različnih literarnih platformah in v zbornikih (*Poetikon*, *Mentor*, *Kralji ulice*, *Vrabec anarhist*). Sodeluje pri medkulturnih in mednarodnih projektih, s katerimi ozavešča javnost k večji strpnosti do tujcev. Je dvakratna dobitnica nagrade blisk, ki se podeljuje v sklopu Šinkovčevih dnevov poezije. Kot najmlajša avtorica je pri 19 letih zmagala na Festivalu mlade literature Urška 2020. Leto pozneje je izšel njen kratkoprozni prvenec *Zakaj molčiš, Hava?*. JAKRS je Selmo Skenderović in njeno knjižno prvenko izbrala za projekt *Readers of Europe 2022*. Njena knjiga je že prevedena v črnogorski, bosanski in angleški jezik, trenutno pa se prevaja v nemščino in španščino. Oktobra 2022 je bila nominirana za nagrado mira. Novembra 2022 je bila njena knjiga nominirana za najboljši literarni prvenec na 38. slovenskem knjižnem sejmu. Aprila 2023 pa je gostovala na knjižnem sejmu v Sarajevu, kjer je prejela nagrado za najboljšega mladega avtorja/avtorico leta 2022.

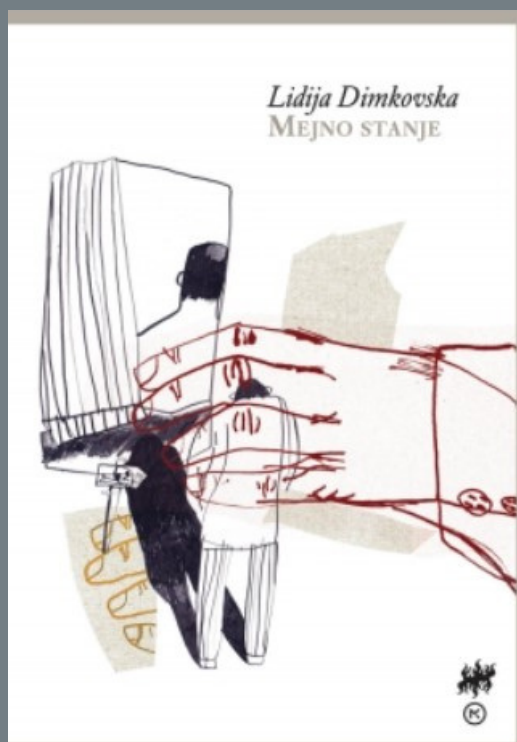
Veronikina nagrada za najboljšo pesniško zbirko Miriam Drev in Ivi Jevtić

27. Veronikina nagrada za najboljšo pesniško zbirko leta je šla Miriam Drev za zbirko Zdravljenje prednikov in Ivi Jevtić za zbirko Milost. Za nagrado so bili s svojimi zbirkami nominirani še Sergej Harlamov, Nevenka Perne Miklič in Gregor Podlogar.

[VEČ](#)

Miriam Drev, Wikipedia

LIDIJA DIMKOVSKA MEJNO STANJE

Mejno stanje je sedma zbirka svojstvenega glasu slovensko-makedonske pesnice Lidije Dimkovske, ki je naletel na izjemen odziv tako doma kot tudi v tujini, o čemer pričajo številni prevodi, domače in tuje nagrade in je slovenskemu občinstvu ni treba posebej predstavljati.

Za zbirko je prejela v Makedoniji leta 2021 nagrado bratov Miladinov. Knjigo sestavljajo trije razdelki: Med jutri in včeraj, Razpadanje in Človek ali človeštvo?, v katerih se pesnica z močnim nabojem sprašuje o eksistencialnih vprašanjih današnjega človeka, o njegovih stiskah, paradoksih, upih ...

Odprte, narativne pesmi, napisane v ostrem, zgoščenem, preprostem in vizualiziranem verzu so pesnjenje in mišljenje o mejnih stanjih, s katerimi se danes soočata človek in človeštvo. V njih pesnica spregovori o osebnem in kolektivnem spominu, propadanju, migracijah, humanizmu, zgodovini, sedanosti, preteklosti in smrti.

»Mejno stanje je eden od vrhuncev ustvarjalnega opusa Lidije Dimkovske.«
- Goce Smilevski.

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 12/2023

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo

Odgovorna urednica: Tanja Tuma

Glavna urednica: Maja Ferjančič

Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: september 2023

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Tednik je vpisan v razvid medijev
pod zaporedno številko 2525.

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Chu Son